

Roma in Gent

Daniël Termont

Gent is een multiculturele en sociale stad. Maar liefst 160 verschillende nationaliteiten leven hier samen. De Turkse gemeenschap is in Gent traditioneel de grootste allochtone gemeenschap. Er zijn Turkse gemeenteraadsleden, een schepen van Turkse afkomst, Turkse vzw's en een sterke dialoog met de moslimgemeenschap. Gent heeft voor de opvang van asielzoekers het Stedelijk Opvanginitiatief (SOI), beter bekend als Verapa. De opvolging van vluchtelingen is in Gent onder controle.

De laatste jaren echter worden wij geconfronteerd met een massale en moeilijk beheersbare instroom van nieuwkomers uit Oost-Europa. De nieuwkomers komen uit economisch achtergestelde gebieden en in het geval van de Roma is er ook sprake van puur racisme. Velen doen hier inspanningen, sturen de kinderen naar school en werken of zoeken werk. Maar de migratie zet een enorme druk op de leefbaarheid van wijken, stadsdiensten en sociale voorzieningen. Ook mensen uit het middenveld stellen dat het stilaan onhoudbaar wordt. De instroom van armoede is groot, té groot om de mensen nog op een degelijke manier te kunnen helpen met de bestaande middelen. Anderzijds zijn de nieuwkomers heel vaak slachtoffer van mensensmokkelaars, huisjesmelkers of malafide werkgevers. Deze migratie stelt Gent voor een grote uitdaging. Hoe kunnen we sociaal zijn en tegelijk de leefbaarheid in Gent, in de wijken, hooghouden?

Facts & figures

Vaak wordt verkeerdelijk het woord 'zigeuners' of 'Roma-zigeuners' gebruikt om een diversiteit aan bevolkingsgroepen aan te duiden. Daarom geef ik volgende juiste gegevens mee. In Gent zijn er op dit moment 10.000 nieuwkomers uit Oost-Europa,

Gent is als sociale stad het slachtoffer geworden van een asociaal Europa en van een vrij verkeer waarop zo goed als geen enkele overheid voorbereid was op vlak van controle.

waaronder 5.500 Bulgaren, 2.000 Slowaken en 1.000 Polen. Ongeveer 50% van de Bulgaren zijn Roma. Bij de Slowaken is dat 90%. Naar schatting leven er in Gent dan ook iets meer dan 4.500 Roma. We hebben het nu enkel over de mensen die bekend zijn bij de Dienst Burgerzaken. Het werkelijke aantal Oost-Europeanen en Roma ligt hoger. Op een totale Gentse bevolking van 248.000 inwoners is dat dus een aanzienlijk deel. Een groot deel van de Bulgaren is Turkssprekend. De Bulgaren komen daarvoor op vlak van huisvesting en tewerkstelling vaak terecht in het netwerk van de Turken. De eerste migranten uit Slowakije hadden vaak nog gewerkt onder het communisme en hebben competenties om hun weg te vinden op de arbeidsmarkt. Velen van hen gaan hier in Gent ook vooruit in het leven. De Slowaken die nu aankomen, hebben amper kansen gekregen en hebben weinig tot geen perspectief om hier werk te vinden. Dit is zonder twijfel de zwakste groep. De meeste Slowaken komen uit de streek Kosicé. Dan is er ook nog een heel klein groepje Roemenen dat van het platteland komt. Het zijn vooral Roemenen die bedelen in Gent. Doortrekkers met caravans zijn geen nieuw fenomeen en kunnen in Gent terecht op het doortrekkersterrein aan de Drongensessesteenweg. Doortrekkersgroepen zoals Roms, Manoesjen en Sinti hebben weinig te maken met de Bulgaren en Slowaken die in huizen wonen en die de voorbije jaren hun land zijn ontvlucht wegens discriminatie of een gebrek aan economische kansen.

Sociaal Europa

De migratie van het Oosten naar het Westen is het gevolg van de grote ongelijkheid binnen de Europese Unie op economisch en sociaal vlak. De Europese Unie is een grote vrije markt met vrij verkeer maar mist een sociale component. Europa moet af van de liberale vrijemarktdoctrine. Meer concurrentie, minder werkzekerheid en lagere lonen zorgen niet voor meer welvaart. De economieën van de landen van herkomst kunnen ook worden gestimuleerd van overheidswege. Europa kan en moet hier meer inspanningen doen. Zolang de sociale normen in de landen van herkomst lager liggen dan hier, kunnen we ons aan bijkomende migratie verwachten. Een gevolg van de migratie is dat de sociale stelsels in de aankomstlanden onder druk komen te staan waardoor het draagvlak bij de bevolking voor een sterke welvaartsstaat afbrokkelt. Een "race to the bottom" is uiteraard niet wenselijk. De sociale stelsels hier moeten niet worden afgebouwd. In de landen van herkomst moeten ze worden versterkt of opgebouwd. Ik ben dus voor een sterk sociaal Europa dat sociale minima oplegt.

Ik verwijs in het kader van een sociaal Europa graag naar het opiniestuk dat Frank Beke publiceerde op de redactie.be op 2 februari dit jaar: *"Het toetreden tot de EU betekent immers niet alleen genieten van de lusten, maar zich ook inschrijven in een sociaal en humaan beleidskader. Momenteel bevat de afrekening enkel economische parameters, met het bekende gevolg dat zich op korte termijn een kleine maar rijke elite ontwikkelt, en dit op de kap van steeds meer armen. Dit is een ronduit pervers gevolg van een jarenlang liberaal gedomineerd Europa. Ik zou er dan ook voor pleiten dat alle leden van de EU verplicht worden om op korte termijn een sluitend en adequaat*

bijstandstelsysteem uit te werken, dat expliciet gericht is op de hulp aan, maar ook de emancipatie van, de zwakste burgers.”

In het geval van de Roma is er ook sprake van discriminatie en rauw racisme in de landen van herkomst. Dit dient streng te worden veroordeeld én bestraft door de EU. Waarom geen nieuw, bijkomend ‘Europees Sociaal Migratiefonds’ in het leven roepen, gebaseerd op een soort bonus-malussysteem? Staten die té weinig doen voor hun ingezetenen of zich bezondigen aan discriminatie, krijgen strafpunten en dragen meer bij tot het fonds. De steden waar de migranten terechtkomen, krijgen extra geld uit dat fonds voor integratiebevorderende maatregelen. Dit voorstel sluit voor een stuk aan bij wat Frank ook al voorstelde: *“(…) een regeling waarbij iedere Europeaan waar ook in Europa beschermd wordt door de bijstandsregeling van zijn land van herkomst (tenzij die hoger is dan de regeling van het gastland), en waarbij de factuur naderhand via een Europees vereffeningsfonds ten laste van het land van herkomst wordt gelegd. Op die manier zou migratie omwille van de bijstand dubbel getemperd worden (...).”* Solidariteit op Europese schaal waarbij de sterken meer bijdragen dan de zwakken.

Sommige landen in Oost-Europa ontvangen vandaag Europese fondsen ter ondersteuning van hun Roma-gemeenschap. Al te vaak komen deze fondsen niet terecht. Het lijkt me logisch dat er in dergelijke gevallen financiële maatregelen worden genomen door Europa. De EU doet er trouwens goed aan de toegang tot deze subsidies wat te vergemakkelijken en administratief te vereenvoudigen, ook voor de landen van aankomst. In de steden hebben wij geen nood aan ronkende verklaringen en charters, wel aan concrete maatregelen. Daarom wil ik de Europese politici vragen

te luisteren naar wat leeft op het terrein. Dat kan o.a. door het stedennetwerk Eurocities te consulteren. Binnen Eurocities heb ik het thema hoog op de agenda gezet. Er is nu een ‘Task Force Roma Inclusion’ die de verzuchtingen van de verschillende steden tracht te bundelen.

Gent

Ondertussen kunnen wij als stad natuurlijk niet stilzitten. De gevolgen van deze migratie voor Gent zijn immers zeer groot. De nieuwkomers zijn laag- of ongeschoold, kennen de taal niet en hebben weinig kansen op de arbeidsmarkt. Er is dus nood aan een intensieve begeleiding. Gewoonten op vlak van woonnormen, afvalbeheer en nachtrust zijn hen niet altijd bekend. Er wordt gekraakt en met veel te grote groepen in kleine huizen samengehokt. Dit zorgt voor spanningen in oude volkswijken met een grote bevolkingsdichtheid. Er bestaan netwerken en circuits van huisjesmelkerij, illegale economie en mensenhandel die misbruik maken van ons sociaal stelsel op de kap van de nieuwkomers. Inzake verblijfsvergunningen en sociale steun worden frauduleuze constructies opgesteld.

Het college heeft in december vorig jaar de beleidsnota Intra-Europese Migratie opgesteld en goedgekeurd. Ondertussen zijn al heel wat maatregelen in voege. We voeren een tweesporenbeleid dat enerzijds mensen die zich inzetten, ondersteunt, en anderzijds overlast en misbruiken aanpakt. Als socialist sta ik niet voor een politiek van *laissez-faire*. Wijken moeten leefbaar te zijn en criminaliteit treft vooral de zwakkeren. Een kordaat en correct politieoptreden is gerechtvaardigd. Mensen moeten anderzijds de kans krijgen mee te doen in onze samenleving. Gent en haar diensten doen daarom grote inspanningen op vlak

van onderwijs, arbeidsbemiddeling en sociale ondersteuning voor de nieuwkomers. Ik wil geen stad met twee snelheden, een stad met een witte en een grijze zone. Er is slechts één samenleving en ik wil dat iedereen daar deel van uitmaakt. Dat betekent ook dat iedereen zich aan de afspraken en regels binnen die samenleving moet houden.

Een van de belangrijkste elementen binnen het beleid ten aanzien van Intra-Europese Migratie was en is de oprichting van het Permanent Overlegcomité (POC). Binnen dit overlegorgaan werken Dienst Integratie, Dienst Burgerzaken, Politie, OCMW en Dienst Internationale Samenwerking nauw samen. Het POC werkt zowel horizontaal als verticaal. Lokaal worden procedures beter op elkaar afgestemd en is er een betere coördinatie van zowel ondersteuning als controle. Dit is de horizontale as. Zo hebben we er bijvoorbeeld voor gezorgd dat er niet langer te veel personen op één adres worden ingeschreven. Dit schept immers onveilige situaties en ik weiger compromissen te sluiten op het gebied van veiligheid en basisnormen inzake wonen. Zo is er tevens voor gezorgd dat er een betere doorverwijzing is van de Dienst Burgerzaken naar het Contactpunt Integratie, waar de nieuwkomer de nodige informatie kan krijgen omtrent zijn verblijf. Het POC spreekt ook hogere overheden aan. Dit leidt tot een betere samenwerking. We blijven vanuit het POC ook actief in het zoeken naar, voornamelijk Europese, middelen. Dit is de verticale as. Vanuit het POC is er nu ook een structureel overleg met de vrijwilligers op het terrein die gezinnen in precaire levensomstandigheden bijstaan. Als burgemeester waardeer ik de inzet van deze vrijwilligers enorm. Maar in het verleden werd er al te vaak naast elkaar gewerkt.

We zijn ook gestart met wat we noemen: de wijkgerichte aanpak. Deze aanpak bestaat uit een sociale component, waarbij het plaatselijke middenveld beter gaat samenwerken om mensen te helpen en een sanctionerende component, waarbij politie criminaliteit, overlast en zwarte economie strenger aanpakt. De wijkgerichte aanpak is gericht op vijf buurten: Brugse Poort, Dampoort, Nieuw Gent, Sluizeken-Tolhuis-Ham en Rabot. Binnenkort komen er 29 agenten bij die zich specifiek op buurt-overlast zullen richten. Sensibiliserend als het kan, sanctionerend als het moet. Deze aandacht voor de wijken is echter niet nieuw. Hoewel sommigen beweren dat enkel het centrum aandacht krijgt, is de 19de-eeuwse gordel voor het stadsbestuur al langer een prioriteit. Bewijs daarvan zijn o.a. de gerichte investeringen de voorbije jaren in projecten als 'Bruggen naar Rabot', 'Zuurstof voor de Brugse Poort' en 'Ledeberg Leeft'.

Een steeds vaak voorkomend fenomeen dat geregeld voor overlast zorgt in diezelfde wijken is het kraken. Vandaag proberen we ook het kraken zo veel mogelijk tegen te gaan. Omdat wonen een basisrecht is, heb ik me altijd ideologisch kunnen vinden in kraakacties. Kraken is vandaag in vele gevallen echter geen politiek signaal meer om de leegstand in Gent aan te klagen maar een schakel in een migratieverhaal. Dat leegstaande panden in Gent 'gemakkelijk' kunnen worden ingenomen, weet men onderhand in Kosicé. Een domiciliëring verkrijgen in een kraakpand is wettelijk mogelijk en vaak één van de stappen in het verkrijgen van een verblijfsvergunning. Daarenboven gaat het vaak om onveilige panden en daarvoor ben ik als burgemeester aansprakelijk. De aanpak van leegstand is een sociaal doel op zich maar zou de immigratie ook kunnen temperen. Indien het om een stadspand gaat, trachten we dit zo vlug mogelijk een bestemming te geven, indien mogelijk sociaal. Indien dit niet lukt, kunnen er ook altijd afspraken worden gemaakt met vzw's. Een laatste optie is om beheerfirma's in te schakelen die het kraken voorkomen. Indien het over particuliere panden gaat, wijzen we de eigenaar op zijn rechten en plichten.

Er blijft een grote nood aan sociale woningen in Gent. Er staan immers 7.000 mensen op de wachtlijst. In die context is het dan

ook moeilijk om uit te leggen waarom de één moet wachten op een woning terwijl de ander gewoonweg een woning 'inneemt'. Veelal kraakt men dan nog particuliere woningen die onbewoonbaar zijn verklaard en waarvan de rechtmatige huurders noodgedwongen uit huis werden gezet.

De sociale stelsels hier moeten niet worden afgebouwd. In de landen van herkomst moeten ze worden versterkt of opgebouwd.

Gent kan haar beste beentje voorzetten op vlak van onderwijs en werk. Maar er is een structureel tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Daarom vraag ik aan collega-burgemeesters en OCMW-voorzitters van steden en gemeenten in (in eerste instantie) de ruime regio rond Gent: wie wil ons helpen slachtoffers van huisjesmelkerij of migranten zonder woonst te (her) huisvesten in noodwoningen als ons aanbod uitgeput is? Een recente uitspraak van Oost-Vlaams gedeputeerde voor Wonen Eddy Couckuyt (CD&V) over extra doortrekkersterreinen voor woonwageneigeners doet het ergste vermoeden: "*de gouverneur heeft alle gemeenten gevraagd tijdelijke doortrekkersterreinen in te richten maar daar kwam weinig reactie op omdat de burgemeesters koudwatervrees hebben*". Daarnaast wil ik ook een oproep doen om de Wet-Onkelinx te versoepelen. Deze wet zou het een burgemeester en OCMW-voorzitter mogelijk moeten maken om leegstaande huizen te confisqueren. In de praktijk echter zijn er te veel voorwaarden waar de lokale overheid moet aan voldoen.

Cruciaal in een migratiebeleid is uiteraard de goede organisatie van de administratieve- en inspectiediensten. Inzake verblijf hebben we er bij de federale overheid op aangedrongen strenger te controleren, voornamelijk op de misbruiken van het zelfstandigenstatuut. Dit lijkt zijn vruchten te hebben afgeworpen. Uiteraard verwachten wij hetzelfde van de controle op de arbeidskaarten. Er is tevens een nauwere samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken. Kortom: dossiers worden over de diensten heen stilaan beter opgevolgd en gecontroleerd. Frauduleuze netwerken die nieuwkomers naar het OCMW sturen via nepstatuten om zelf aan de kassa te passeren, zullen minder kans krijgen. Als socialist wens ik geen compromissen te

sluiten inzake illegale economie die onze arbeidsnormen bedreigt.

Maar uiteraard ben ik mij bewust dat de meeste migranten zullen blijven. Net als iedereen willen zij een menswaardig en gelukkig bestaan. Het is dan ook noodzakelijk dat we de mensen die hier reeds zijn, ondersteunen op het vlak van onderwijs en werk. Ook op deze vlakken wens ik een inclusieve samenleving. In het onderwijs wordt door mensen op het veld groot werk verricht. Ik zal altijd pleiten voor voldoende middelen voor het onderwijs. Onderwijs blijft immers de sleutel tot emancipatie en sociale mobiliteit. Op vlak van werk doet de stad ook inspanningen. Samen met de VDAB, het OCMW, Kompas (Inburgering Gent) en enkele stadsdiensten wordt bekeken hoe de ondersteuning en toeleiding naar werk van nieuwe EU-burgers beter kan worden georganiseerd. Ook Roemenen en Bulgaren kunnen voortaan terecht bij de VDAB voor dienstverlening, ook al kunnen zij enkel in knelpuntberoepen terecht. Hoewel Slowaken reeds langer kunnen rekenen op arbeidsbemiddeling, zien we dat zij niet in grote getale de weg vinden naar de VDAB. Sensibilisering en goed georganiseerde communicatie naar de doelgroep zijn hier dus een noodzaak.

Een sleutelelement in ons beleid ten aanzien van de nieuwkomers is het inzetten van 'Roma-mediators in de wijken'. Binnenkort starten we daarmee. Roma-mediators zijn brugfiguren tussen de stad en de Roma-families. Zij zullen worden ondersteund door een algemeen Roma-coördinator. De veldwerkers kunnen een dialoog aangaan over het belang van onderwijs, nachtrust, hoe om te gaan met afval, ... Deze brugfiguren kunnen wijzen op kansen op de mogelijkheden die er zijn bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsbemiddeling. In het onderwijs heeft Gent trouwens al langer brugfiguren en uiteraard zijn er al straatwerkers actief in de wijken. Ook worden twee extra jeugdwerkers ingezet.

Het is belangrijk om mét en niet enkel over de Roma te spreken. Deze mediators zijn hierin een stap vooruit. Het is ook hoopgevend te zien dat de vzw Opré Roma werd opgericht. Het probleem tot kort was immers dat de nieuwe EU-burgers en Roma elk aanspreekpunt misten. Ook de Bulgaren lijken zich stilaan te organiseren. Begin

mei heb ik een deel van de Bulgaarse gemeenschap te woord gestaan. Kompas had voor de Bulgaarse feestdag 'Saint-Georges' de mensen samengebracht. Er staat al een nieuwe afspraak met enkele Bulgaarse vertegenwoordigers in mijn agenda. Als burgemeester ben ik altijd in dialoog getreden met elke gemeenschap op het Gentse grondgebied.

Besluit

Gent is als sociale stad het slachtoffer geworden van een asociaal Europa en van een vrij verkeer waarop zo goed als geen enkele overheid voorbereid was op vlak van controle. Vandaag zijn er al betere afspraken en een betere samenwerking tussen verschillende diensten maar dit kan nog stukken beter. Als burgemeester blijf ik het thema overal op de agenda zetten. De enige echte structurele oplossing voor het gehele probleem ligt volgens mij bij de Europese Unie en de landen van herkomst. Wij willen ons deel wel doen maar op dit moment doen we een pak meer en dit weegt zwaar op de diensten, de wijken, het middenveld en de sociale voorzieningen. Uiteraard is niet alle nachtlawaai, sluikstort en zwartwerk de schuld van de nieuwkomers. Er zijn heel wat Bulgaren, Slowaken en Roemenen die zich inspannen en meedraaien in de samenleving. Stigmatiseren en veralgemenen is fout maar de zaken mogen wel duidelijk gesteld worden. Links mag niet weer vervallen in het klassieke vergoelijkende discours. Het verschil met rechts is dat eens de problemen benoemd zijn, we er ook oplossingen voor zoeken die iedereen ten goede komen. Als socialist blijf ik geloven in emancipatie en gelijke kansen, ook voor de Oost-Europese nieuwkomers. Alleen wordt de groep zodanig groot dat het bijna onmogelijk wordt om lokaal nog een goede omkadering en begeleiding te bieden. Ik ben al die mensen op het veld dankbaar voor al hun dagelijkse inspanningen. Elke dag geven straathoekwerkers, politiemensen, buurtwerkers, vrijwilligers, ambtenaren en onderwijzers het beste van zichzelf om Gent leefbaar en sociaal te houden. Diegenen die willen, zullen in Gent kansen krijgen om mee te draaien in en niet naast de samenleving. Een inclusieve samenleving. Maar het zal een lange, erg lange weg zijn.

(13 mei 2011)